

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.

Α'. Ἐκδρομὴ εἰς Νέαν Ἀγχίαλον.

Τῆ 15 Ἰουλίου 1910 ἐξέδραμον εἰς Νέαν Ἀγχίαλον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ ἀρχαιοτήτων. Παρετήρησα δὲ ὅτι αἱ πολλαὶ καὶ διάφοροι κατακεῖμεναι σποράδην ἀρχαιότητες ἐν τῇ πόλει, ἐξαχθεῖσαι κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν τῆς νέας ταύτης πόλεως καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἐξέλιπον ἤδη, ἄλλαι μὲν μετενεχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. ἐφόρου τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων εἰς Βῶλον, ἄλλαι δὲ ἀφαιρεθεῖσαι ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ χρησιμοποιοῦνται εἰς ἰδιωτικὰς αὐτῶν οἰκίας. Οὐχ ἦττον ὁμοῦ καὶ νῦν σποράδην κείνται ὀλίγαι ἐξ αὐτῶν, ὡς φωτογραφήσας μέλλω δημοσιεῦσαι βραδύτερον ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ. Πρὶν ἢ ὁμοῦ προβῶ εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν ὀλίγων ὑπ' ἐμοῦ παρατηρηθεῖσῶν ἐκεῖ ἐπιγραφῶν τῶν χριστιανικῶν χρόνων, μετὰ λύπης παρατηρῶ ὅτι δὲν ἠδυνήθην ἵνα συλλέξω ταύτας καὶ μεταφέρω εἰς τὸ μουσεῖον Ἀλμυροῦ πρὸς διάσωσιν, διότι, ὡς ἔμαθον, ὁ κ. ἔφορος τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰς εἰς Βῶλον. Οὕτω λοιπὸν αἱ ἐκάστοτε ἀνακαλυπτόμεναι ἀρχαιότητες, ἀφιέμεναι εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνευρισκόντων αὐτὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑφίστανται δευτέραν καὶ τελείαν καταστροφὴν.

Κατὰ τὸ βραχὺ λοιπὸν τῆς ἐν Νέᾳ Ἀγχιάλῳ διαμονῆς ἡμῶν διάστημα ἠδυνήθην ἐν σπουδῇ καὶ φόβῳ νὰ ἀντιγράψω τὰς ᾧδε δημοσιευομένας ὑπ' ἀριθ. 1—6 ἐπιγραφάς.

Β'. Χριστιανικοὶ τάφοι Φθιωτῶν Θεβῶν — Βορ. Ἀλμυροῦ.

Ἐν τοῖς ἔρειπλοις τῆς μεγάλης ταύτης ῥωμαιοχριστιανικῆς πόλεως Θεβῶν Ἀλμυροῦ εὑρῆνται τάφοι χριστιανικῶν τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ εἰδους τῶν καμαρωτῶν¹⁾, ἐν οἷς κατέρχεται τις διὰ 5—6 βαθμί-

1) Καμαρωτοὶ τάφοι εἶναι γνωστοὶ καὶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν. Ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος, ἔφορος τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων, ἀνέσκαψεν ἐν Θεσσαλίᾳ ἓνα τοιοῦτον σκευημένον (ἰδὲ Ἐφημερὶς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τοῦ 1909 σελ. 27—44). — Ἐσχάτως ἐκαμίσθησαν δύο χριστιανικοὶ πῆλινοι ἐκ τῶν τάφων τούτων εἰς Ἀλμυρὸν λόγχοι.

δων. Πολλοὺς τοιοῦτους τάφους ἠνέφξαν οἱ ἐργάται ἀπὸ τοῦ 1907 καὶ ἐξῆς ἀνασκάπτοντες πρὸς ἀνόρουξιν θεμελιῶν τῶν οἰκιῶν τῆς νέας πόλεως Νέας Ἀγχιάλου, πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς δημοτικοῦ σχολείου καὶ πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων. Εὐρήνται δὲ εἰς βάθος 0^μ,50 ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἄπαντες δὲ οἱ ἀνακαλυφθέντες καὶ ἀνασκαφέντες οὗτοι τάφοι ἐσυλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, οὕτως ὥστε οὐδὲν κτερίσμα ἐξ αὐτῶν εἶναι γνωστόν· μόνον δὲ ἐν χαλοῦν ἐνώτιον ὑπεδείχθη ἡμῖν μετὰ τοῦ κ. Γ. Λαμπάκη, διατρίβουσιν ἐν Νέα Ἀγχιάλῳ πρὸς μελέτην τῶν χριστιανικῶν μνημείων ὑπὸ τινος ἐργάτου, ὅπερ ἀγορασθὲν ὑφ' ἡμῶν κατετέθη εἰς τὸ μουσεῖον Ἄλμυροῦ. Ἐβεβαίωσαν δ' ἡμᾶς ὅτι οὐδὲν εὐρον, πλὴν ὄστων· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ αὐτοῖς, ἀφοῦ οἱ τάφοι ἀνεσκάφησαν οὐχὶ πρὸς ἔρευναν, ἀλλὰ δι' ἄλλας ἀνάγκας;

Ἄλλαχοῦ, ἰδίως ἐν τῇ κορυφῇ λόφου ἔναντι τῆς ἀκροπόλεως τῆς Πυράσου, κεινται ἀνοικτοὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τάφοι, ὧν τινες ἀνάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δισώμων-τρισώμων (bissomus, trissomus), ἤτοι παραλλήλως κείμενοι δύο ἢ τρεῖς κατὰ σειρὰν τάφοι πρὸς ὑποδοχὴν δύο ἢ τριῶν νεκρῶν καμαρωτοί.

Γ'. Ἐπιγραφαὶ χριστιανικαί.

Ἐπιγραφὰς τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων ἐν Ἑλλάδι ἐδημοσίευσαν, ὡς ἡμῖν γνωστόν, διάφοροι ἐν τῷ Corp. Insc. Graec. τόμ. IV· καὶ ὑπ' ἄλλων δὲ σκοπᾶθην ἐν διαφόροις ἀρχαιολ. περιοδικοῖς καὶ βιβλίοις ἐδημοσιεύθησαν. Ἰδίαν δὲ συλλογὴν χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν ἐδημοσίευσαν ὁ κ. Κων. Ζησίου (Σύμμικτα σ. 13, 88, 101) καὶ ὁ κ. Κ. Μ. Κωνσταντόπουλος ἐξ Ἀττικῆς (ἐν Ἀρμονίᾳ τόμ. Α' σ. 19—37 μετὰ τεσσάρων πινάκων). Ἐπίσης δ' ὁ κ. Γ. Λαμπάκης ἐν τοῖς Δελτιοῖς τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Mémoire sur les antiquités Chrétienues, Athènes 1902). — Ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἐπιγραφὰς τοιαύτας ἐδημοσίευσαν ὁ κ. Kern καὶ ἄλλοι ἐν τῷ Corpus Inscript. Graec. IX 2, Inscr. Thessaliae No. 659, 661, 890, 991 κτλ. Ἐπίσης δ' ἐν τοῖς Δελτιοῖς τῆς φιλαρχαλοῦ Ἐταιρείας „Ὁρθρος“ (τείχ. Β' σ. 21 ἀρ. 20 καὶ 21 καὶ 39, Γ' σ. 7 ἀρ. 16, δύο ἐπιγρ. Δ' σ. 8 ἀρ. 16. σ. 35 ἀρ. 1, 2, Ε' σ. 41 ἀρ. 1, 2, ΣΤ' σ. 19 ἀρ. 17. σ. 27 ἀρ. 39, 40, 41. σ. 30 ἀρ. 2).

Πολλὰς καὶ καλὰς σχετικῶς ἐπιγραφὰς ἐπιτυμβίους τῶν ἐξ πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἔδωκαν τὰ εἱρεῖπια τῶν δύο Μεσαιωνικῶν Ἀλμυρῶν, κειμένων ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ Παρασιτικοῦ κόλπου (N. Ί. Γιαννοπούλου, Οἱ δύο μεσαιωνικοὶ Ἄλμυροὶ καὶ ὁ νῦν, ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Η' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ „Παρνασσού“, Ἀθῆν. 1905). Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταύταις γεγραμμέναις ἢ ἐπὶ λεπτῶν

κναυῶν ἢ φαιῶν πλακῶν ἢ ἐπὶ σπονδύλων κιόνων ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἢ ἐπὶ μέλανος λίθου τραχίτου, ἀναγινώσκονται βραχεῖαι ἀναγραφαὶ τῶν κατακειμένων ἐν τοῖς τάφοις νεκρῶν ἀχρονολόγητοι, ἐγκεχαραγμένοι βαθέως, κοσμούμενοι δ' ἐνίοτε διὰ σταυρῶν ἢ συμβόλων ἄλλων καὶ ἔχουσαι ποικίλα καὶ παχυλὰ περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἀμαρτήματα, μαρτυροῦντα ἐναργῶς τὴν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ κατάστασιν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Ὡς πρὸς δὲ τὴν χρονολόγησιν αὐτῶν πιστεύομεν ὅτι ἄρχονται ἀπὸ τῆς Γ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ φθά-
νουσι μέχρι τῆς Ζ'.

Δ'. Ἐπιγραφαὶ Βορείου Μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ.

1. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Κωνστ. Δασκαλοπούλου ἐπὶ τοῦ τοίχου δεξιὰ τῷ εἰσιόντι ἐντετείχισται πλάξ ἐκ λευκοῦ λίθου μήκους 0,22 × πλάτους 0,17 × πάχους 0,07 περιέχουσα ἐπιγραφὴν ἀποκεκρουσμένην ἄνωθεν καὶ κάτωθεν (ὕψος γραμ. ποικίλλον 0,04—0,02).

· ΙΡΗ ΝΗC ΔΙΔ ΚΟΝΟΥΚΔΙΖΩΗ CΤΗC ΔΟΥΛΗ · ΩΟΥΗΝΚ ·	[Κοιμητήριον;] . Ε]ιρήνης δια- κόνου καὶ Ζωῆ- ς τῆς δούλη- ς] μου, ἦν Κ[ύριος] [παρελάβετο].
--	---

Συνεπληρώσαμεν δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιγραφῆς διὰ τῆς λέξεως κοιμητήριον, ἢ οἰκητήριον ἢ μνημόριον, αἵτινες τότε ἦσαν εὐχρηστοί, προτιμήσαντες τὴν πρώτην (παράβ. κ. Μ. Κωνσταντοπούλου, Ἀνέκδ. ἐπιγρ. χριστ. χρόνων, ἐν Ἀρμονίᾳ τόμ. Α' σ. 21 ἀριθ. 1. 22, 3. 23, 4. 24, 7. 25, 9, 10. 30, 20. 31, 22, 23. 32, 25, 26. 33, 28, 31. Μνημόριον 34, 32. — Γ. Λαμπάκη ἐν Δελτίῳ χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, τόμ. Α' σελ. 67. Νίκου Βέη ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1911 σ. 97—107).

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ἀναφέρεται ἡ Εἰρήνη ἔχουσα τὸν ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν διάκονος, κατὰ τὸ ἔθος τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων· χρονολογοῦμεν δὲ συνεπῶς τὴν ἐπιγραφὴν μέχρι τοῦ Δ' μ. Χρ. αἰῶνος, ὅτε φαίνεται ἡμαξὸν ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ τότε ἐκκλησίᾳ τὰ τάγματα τῶν διακονισσῶν ἢ διακόνων γυναικῶν. Εἶχον δὲ καθήκοντα αὐταὶ νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς πρεσβυτέρους ἐν τῇ τελέσει τῆς θείας λατρείας, νὰ χρίωσι τὰς νεοφωτιστοὺς γυναικας ἐν τῷ βαπτίσματι δι' ἑλαίου, νὰ τελῶσιν ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τὰς τριπλᾶς αὐτῶν καταδύσεις, ἀποχωροῦντος τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἐκφωνοῦντος μακρόθεν τὰ ρητά: βαπτίζεται ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ κτλ. Τῶν διακονισσῶν λοιπὸν ἔργα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἦσαν: ἡ φροντίς περὶ τῶν ἐνδεῶν, ξένων, ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐν τῇ φυλακῇ κατήχησις γυναικῶν, ἀπαγορευομένης τῆς εἰσόδου ἀνδρῶν εἰς τὴν γυναικωνίτιν· παρουσία κατὰ τὸ βάπτισμα τῶν

γυναικῶν· κατάδυσις αὐτῶν εἰς τὴν κολυμβήθραν· χρίσις τοῦ σώματος διὰ τοῦ ἐλαίου· ἐπένδυσις τῶν λευκῶν ἐνδυμάτων· τήρησις τῆς τάξεως καὶ τῆς καθαριότητος ἐν τῇ γυναικωνίτιδι καὶ μεταφορὰ τῆς θείας μεταλήψεως εἰς τὰς οἰκίας ἀσθενῶν γυναικῶν. Ταχέως ὁμως ἤρχισεν ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ὑπερησίας τῶν γυναικῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διότι συχνάκις αὐταὶ ὑπερέβαινον τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν. Ἡ δυσπιστία πρὸς τὴν γυναικείαν διακονίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπηξήθη καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εἰς πολλὰς αἰρέσεις ἡ γυνὴ ἔλαβεν ἱερατικὰ δικαιώματα· εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ γνωστικοῦ Μάρκου γυναῖκες ἀπήγγελλον τὰς εὐχὰς τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ μετέδιδον εἰς τοὺς πιστοὺς τὸν οἶνον· εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Μαρκιάνου αἱ γυναῖκες ἐδίδασκον, ἐξώριζον καὶ ἐβάπτιζον· εἰς τὸν Μοντανισμόν ὡς συναρχηγοὶ τῆς κινήσεως παρὰ τῷ Μοντανῷ ἴσταντο αἱ προφήτιδες Πρίσκυλλα καὶ Μαξιμίλλα. Ἐπίσης δὲ συνετέλεσεν εἰς τὴν βαθμιαίαν κατὰπτωσιν καὶ τέλος ἐκλείψιν τῆς γυναικείας ταύτης διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ γενίκευσις τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ.

Ἐκκλησιαστικαὶ δ' ἐπιγραφαὶ μνημονεύουσαι κληρικῶν εἶναι σπάνια. Γνωστὴ δὲ τοῖς πᾶσιν εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Λαμπάκη δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφή τῆς κατακόμβης τῆς Μήλου τοῦ πρεσβυτέρου Μήλωνος. Ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἡ διάκονος Ἀγαλλίασις. Ἐπίσης δ' ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Λαμπάκη δημοσιεύεται ἐπιτύμβιος χριστιανικὴ ἐπιγραφή τοῦ ἐπισκόπου Ἰλασίου καὶ ἑτέρα τοῦ πρεσβυτέρου Ἀυρήλου Εὐελπίστου, τοῦ Μαραθωνίου.¹⁾

2. Ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ. Στήλη ἐκ σπονδύλου κίονος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου λειανθεῖσα πρὸς τὸ ἄνω μέρος καὶ ἀποκεκροσμένη οὔσα κατὰ τὸ ἄνω μέρος, ἐφ' οὗ ἐπιτυμβία ἐπιγραφή τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Ἡ στήλη ἔχει ὕψος 0^μ,72, πᾶχος 0^μ,22, πλ. 0^μ,27· γραμμάτων ὕψος μὲν 0^μ,04, ποικιλία δὲ μεγεθῶν 0^μ,025· τὸ δὲ 0 ἔχει διάμετρον 0^μ,015. Ἐσώθη δὲ τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς:

ΛΙΕΤΕΜΟ
ΥΤΕΘΗΝΕ

[οὐδενὶ ἕξεστι]

μετ' ἔμο-

ὑ τεθῆνε (= τεθῆναι).

3. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Μιχαὴλ Ἀφεντούλη, σιδηροουργοῦ, πλησίον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Πλάξ ἐνεπίγραφος ἔχουσα μῆκος μὲν 0^μ,23, πλάτος δὲ 0^μ,13, πᾶχος δὲ 0^μ,09 καὶ οὔσα ἐντετειχισμένη. Ἡ πλάξ εἶναι ἀποκεκροσμένη ἀριστερὰ καὶ κάτωθι:

1) Παράβ. Bull. de Corresp. Hellénique 1891, 411, 24. Ν. Βέη ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1911, 104, 37: ἐπιγρ. ἐξ Ὄρου περὶ πρεσβυτέρου. Γ. Λαμπάκης ἐν Δελτίῳ χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας τευχ. Α' σελ. 67—68.

Ψ Δ	† Δ-
Ι Ο Δ	ι ο δ-
Ω Ρ Ο Υ	ώρου
Ε Π Λ	Ἐπα-
Φ Ρ Ο	φρο-
	δίτου.

4. Γραφεῖον τῶν μηχανικῶν, πλησίον τοῦ σχολείου. — Πλάξ πρα-
σινόχαιος λεπτή ἔχουσα μήκος μὲν 0^μ,38, πλάτος δὲ 0^μ,35 καὶ πάχος
0^μ,15, εὑρεθεῖσα ἐν τινι καμαρωτῷ τάφῳ:

+ ΚΥΜΗΤΗΡΙΟΝ ΔΗ	† Κυμητήριον δη-
ΑΦΕΡΟΤΑΕΝΗΦΑ	αφέρο(ν)τα Ἐνπηφα-
ΝΗΒΥΡΕΕΩΓΕΝΘΑ	νή Βυρσέως ἐνθά-
ΛΕΚΑΤΑΚΙΝΤΑΙΧΡΥ	δε κατὰκινται Χρυ-
5 ΣΟΓΟΝΟΣΥΑΦΡΟ	σόγονος καὶ Ἄφρο-
ΔΗΣΗΑ + ΠΡΩΤΟΣ	δησήα † πρώτος
ΔΕΚΑΤΑΚΗΤΕΕΝ	δὲ κατὰχητε ἐν-
ΘΑΔΕΟΔΗΑΚΩΝ	θάδε ὁ δηάκων
ΗΩΑΝΗΟΟΕΥΝ	Ἡωάννης ὁ συν-
10 ΓΙΙΗΩΥΤΩ+	[γ]ε[ν]ή[ς] αὐτῶν †.

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιτυμβίῳ ἐπιγραφῇ μανθάνομεν ὅτι ἐν ἐνὶ καὶ
τῷ αὐτῷ κοιμητηρίῳ ἦσαν τὰ σῶματα τῶν Ἐπιφάνους Βυρσέως, Χρυσο-
γόνου καὶ Ἀφροδισίας καὶ τοῦ συγγενοῦς αὐτῶν διακόνου Ἰωάννου.
Ἐπομένως αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα μνημονεύουσα κληρικοῦ, τοῦ διακόνου
Ἰωάννου.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν λέξιν διαφέροντα, ἀντὶ διαφέρων, ὡς ἐν ἄλ-
λαις ἐπιγραφαῖς τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, παρὰβάλε τὴν ἐν
τῷ μουσεῖῳ Ἀλμυροῦ ἀποκειμένην ἐπιγραφὴν, κομισθεῖσαν δὲ ἐκ Τσεγ-
γέλλου, ἐνθα κεῖνται τὰ εἱρέλια τοῦ νοτίου μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ, δη-
μοσιευθεῖσαν δὲ τὸ τρίτον ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Φιλαρχαίου εταιρείας
„Ὁθρόνος“ (τεῦχος Γ' σελ. 16).¹⁾

Ἐπιφάνης εὑρίθαι ἐν χριστιανικῇ ἐπιγραφῇ (CIG, III, 3451). Ἐξ
Anayounth τῆς Φρυγίας ἐπιγραφῇ Ἐπιφάνου ἐν γενικῇ (παράβ. Νίκου
Βέη, Ἀρχ. Ἐφημ. 1911, 100).

Ὁ τύπος διάκων κεῖται συνηθέσιστα ἀντὶ τοῦ διάκονος (παράβ.
BCH, 1893, 555, 58: „Ἐνθάδε κατὰκί/τε Παῦλος δηάκων †.“ Ἐπίσης
ἐν BCH, 1900, 88 ἀρ. 222. — Κοραή, Ἄτακτα, Α', Παρίσιοι 1828,
ἀρ. 52).

1) Ἴδὲ κατωτέρω δημοσιευομένην πανομοιοτύπως ὑπ' ἀρ. 13.

5. Ἐν τῷ προαυλῷ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου· πλάξ ἐκ λίθου ἑγχοῦρου μετ' ἐπιγραφῆς (0^μ,70 μήκ. × 0^μ,20 πλάτος):

†
ΜΗΕΩΡΙΟΝ Μ(ν)ημῶριον

Κάτωθι τὰ γράμματα εἶναι ἐγκεχαραγμένα δι' ἀκίδος καὶ ἐπομένως δυσανάγνωστα.

6. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Περικλέους Κανάρη· πλάξ ἐκ λίθου φαιοῦ ἔχουσα μῆκος μὲν 0^μ,25, ὕψος δὲ 0^μ,18 καὶ πάχος 0^μ,05.

Μνημιῶν Ἰο[ύ-
δα καὶ Ἀστερίας.

Ἡ ἐπιτύμβιος αὕτη ἐπιγραφή εἶναι ἡ δευτέρα ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἑρείπιοις τῶν δύο μεσαιωνικῶν Ἀλμυρῶν εὐρεθεισῶν δύο ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς ἀναγράφονται ὀνόματα Ἰουδαϊκά. Τοῦταν δ' ἡ πρώτη εὐρεθεῖσα ἐν τοῖς ἑρείπιοις τοῦ νοτίου μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ (Τσεγγέλι) ἐκομίσθη εἰς Ἀλμυρὸν καὶ ἀπόκειται ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἀλμυροῦ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Σπυριδάκι ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἐν Ἀλμυρῷ Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁθρος“ (τεῦχος Δ' σελ. 37 ἀριθ. 2), ἀλλὰ μὴ ἐννοηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἑβραϊκή. Καὶ ἐν ἐκείνῃ, ὡς καὶ ἐν ταύτῃ παρίσταται ἡ ἐπτάφωτος λυχνία· ἐν ἐκείνῃ μὲν ὀπισθεν ἀπαραλλάκτως σχεδόν, ἐνταῦθα δὲ κάτωθι τῆς ἐπιγραφῆς, πλὴν ἐν ἐκείνῃ φέρεται καὶ ἐπιγραφή Ι—Κ (= εἰκῶν) ΕΝΟΡΩΝ[τος] ΘΕΟΥ· ἀγνοοῦμεν δὲ ἐὰν καὶ ἐν ταύτῃ ἐφέρετο κάτωθεν ὁμοία τις ἢ ἄλλη ἐπιγραφή, ἅτε τοῦ λίθου ὄντος ἀποκεκροσμένου (Ἴδὲ κατωτέρω ἀρ. 15).

Ἐκ ταύτης δὲ διδασκόμεθα ὅτι ἐν τοῖς δυσὶν Ἀλμυροῖς ἀρχαιότατα ὑπῆρχον Ἑβραῖοι ἐνιδρυμένοι ἐμπορίας χάριν· ἐνταῦθα δ' οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν ἐκ τῶν Ἑλληνιζόντων, δηλαδὴ ἐξ ἐκείνων τῶν Ἑβραίων, οἵτινες ἐνεωτέριζον, χρώμενοι γλώσση ἑλληνικῇ καὶ ὀνόμασιν ἑλληνικοῖς ἢ ῥωμαϊκοῖς. Ἐκ τῆς γραφῆς δὲ κατανοοῦμεν τὸν χρόνον τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἦναι μεταγενέστερος τοῦ 5^{οῦ} μ. Χ. αἰῶνος.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Βενιαμὴν Τουδέλας εὗρε περιηρούμενος τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὸν IB' (1173) αἰῶνα πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ ἑβραϊκοῦ πληθυσμοῦ, τετρακοσίας οἰκογενεῖας ἑβραϊκῶς οἰκούσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Ἀλμυροῖς ἐμπορίας χάριν, ὧν ἐπισημότεροι ἦσαν ὁ Σύλοχ, ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Σολομῶν¹⁾ ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἐξ-

1) Ν. I. Γιαννοπούλου, Φθιωτικά, σελ. 15. — Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ δύο Μεσαιωνικοὶ Ἀλμυροὶ καὶ ὁ νῦν, ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Η' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ

ἀγεται ὅτι ἀρχαιότατα ἤδη οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν ἐνταῦθα ἐνιδρυμένοι, ἴσως ἀπ' αὐτῶν που τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων· διότι γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅτι ἐν Ἰπάτῃ κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἦσαν πολυάριθμοι Ἑβραῖοι· ἐκεῖ δὲ εὗρομεν τῷ 1897 καὶ ἑβραϊκὰς τινὰς ἐπιγραφάς. Ἄγνοοῦμεν ὅμως ἀπὸ πότε κυρίως φέρεται τὸ κοινὸν ὄνομα Ἀλμυρός ἀμφοτέρων τῶν παραλλίων πόλεων τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ Παρασιτικοῦ κόλπου, τῶν διαδεξαμένων τὰς ἀρχαίας Ἄλον καὶ Πύρασον. Ἡ πιθανωτέρα γνώμη μοι φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ ἐξῆς: ὅτι δῆλα δὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Πυράσου, ἣν ἀναφέρει ὁ Στράβων ὡς κατεσκαμμένην, συνωκίσθησαν οἱ κάτοικοι τῶν ὑπερκειμένων Φθιωτῶν Θηβῶν ἐμπορίας χάριν ἐν τῇ ἐξόχῳς εὐλιμένῳ ταύτῃ πόλει. Ἐκτοτε δὲ θὰ ἐγκατεστάθησαν κατὰ τὸν Α' αἰῶνα μ. Χ. καὶ ἐξῆς Ἰουδαῖοι ἐν αὐτῇ καλουμένῃ ἴσως Θήβαις ἔτι· διὸ καὶ αἱ ἐν τῷ μουσεῖῳ Ἀλμυροῦ ἀποκείμεναι ὅπται πλινθοὶ, εὗρεθῆσαι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τούτοις μετ' ἐπιγραφῆς ΕΚΚΛ[ησίας] ΘΗΒ[ῶν]¹⁾, ἀναγόμεναι δ' εἰς τὸν Ε'—ΣΤ' μ. Χ. αἰῶνα, ὡς ἐκ τῆς γραφῆς καὶ τοῦ βραχυγραφικοῦ σημείου S διακεκομμένης λέξεως (ὁμοίως ὡς ἐν τῇ πλινθῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, χρονολογηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Λαμπάκη κατὰ τὸν Ε' μ. Χ. αἰῶνα²⁾) ἐξάγεται, διδάσκουσιν ὅτι ἡ πόλις αὕτη μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ θὰ ἐκαλεῖτο Θήβαι· εἰς αὐτὴν δὲ καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν ἀποδοτέον τὸ τεῖχος, ὅπερ κατεστράφη τῷ 1907 πρὸς οἰκοδομὴν τῶν οἰκίσκων τῆς Νέας Ἀγγιάλου, καὶ τὸ ὅποιον ἀναφέρει ὁ Προκόπιος καλῶν τὴν πόλιν ἄριστα ὠχυρωμένην.³⁾ Ἄς εὐχηθῶμεν δὲ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, ὅπως συλλεχθῇ καὶ ἄλλο ἐπιγραφικὸν ὑλικὸν Ἰουδαϊκῶν ἐπιγραφῶν, ἵνα σὺν τῷ χρόνῳ γνωσθῇ καλλίτερον ἢ ἱστορία τοῦ ἑβραϊκοῦ πληθυσμοῦ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις.⁴⁾

Ὁ Lolling ἐν Athen. Mitteil. VIII⁵⁾ δημοσιεύει ἐκ Λαρίσης ἑβραϊκὴν ἐπιγραφὴν γεγραμμένην διὰ γραμμάτων ὁμοίων τοῖς τῆς ἡμετέρας, ἔχουσαν δὲ ὡδε: „Κλεούπω | Κοῖντα | γυνὴ δὲ | Ἰούδα“. Ἐν δὲ CIG, IX, 2, 985—990 ὁ κ. Kern παρατίθησιν ἱκανὰς ἑβραϊκὰς ἐπιγραφὰς ἐκ Λαρίσης τῶν ἐλληνιζόντων Ἰουδαίων, ὧν μία „Μαρία Ἰούδα, γυνὴ δὲ Λεοντίσκου“. Ἐκ δὲ τῶν λέξεων „τῷ λαῷ χαίρειν“, ἐν ἀντιθέσει πρὸς

φιλολογικῶν συλλόγων „Παρνασσῶ“, Ἀθήναι 1904, σελ. 3. — I. Βουρτσέλα, Φθιω-
τις, σελ. 266, Ἀθήναι 1907. — Karl Hopf, Enzyklop. Ersch u. Gruber, VI, 163. —
Ἐπετηρὴς Παρνασσῶ, 5' σελ. 248, 2, 3.

1) Ἄστεριον, Δελτίον Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁθρως“ σελ. 30, 2.

2) Γ. Λαμπάκη, Antiquités Chrétiennes, σελ. 16 σχ. 15.

3) Προκόπιος περὶ κτισμάτων Ἰουστινιανοῦ. Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου, Φθιω-
τικά, σελ. 30.

4) Σ. Π. Λάμπρου, Λόγοι ἐκ Βορρᾶ, Ἀθήναι. 1909.

5) Σελ. 119, ἀρ. 27.

τὰς τῶν ἐθνικῶν „ἤρως χρηστὲ χαῖρε“, ἐξάγεται ὅτι αὐταὶ εἶναι ἀρχαιότεραι τοῦ Ε' μ. Χ. αἰῶνος.

7. Ἐν Ἄκ-κετσελί, χωρίῳ κειμένῳ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν καὶ ἀπέχοντι τοῦ Ἄλμυροῦ 18 χιλιομέτρα. Πλάξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἔχουσα μῆκος μὲν 0^μ,40, πλάτος δὲ 0^μ,20 κατὰ τὴν κορυφὴν καὶ 0^μ,15 κατὰ τὴν βᾶσιν. Ἡ πλάξ εἶναι ἀποκεκρουσμένη δεξιᾷ καὶ κάτωδι:

† †
Σαββατίου
μνημ(ε)ῖ(ον)
οἰκ[ητήριον].

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ δύο τινὰ μανθάνομεν. α') Τὸ ὄνομα Σαββάτιος, τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν χριστιανικῶν τῶν πρώτων αἰῶνων. β') Ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἀμφοτέραι αἱ λέξεις αἱ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δηλοῦσαι, ἦτοι: μνημεῖον, οἰκητήριον.

Σαββατίς, ὄνομα κύριον γυναικὸς εὑρεθαι καὶ ἐν ἐπιγρ. χριστ. δημοσιευθεῖσαις ὑπὸ Κ. Ζησίου.¹⁾ Ἐπίσης Σαββατίου Χερικέος, ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Χαλκίδος (N. Βέη, Ἀρχ. Ἐφ. 1911, 105, 38).

8. Καραμπᾶς, χωρίον κείμενον μεταξὺ Φθιωτίδων Θηβῶν καὶ Πυράσου. Αἶθος ὑπογλαυκίζων εὑρεθεῖς ἐν τοῖς πέριξ ἀγροῖς, ἀποκεκρουσμένος καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πλευρὰς (μῆκ. 0^μ,15 × πλ. 0^μ,12 × πᾶχ. 0^μ,03. ὕψ. γρ. 0^μ,04).

..... ν μ τ (ς)
..... ἐνταῦ[θα;]
..... Μαῖο[v]
.....

Ἄθλον ἂν ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ εἶναι ἐπιτυμβία ἢ δηλωτικὴ χρονολογίας οἰκοδομῆς ἐκκλησίας τινός.

9. Ἐρείπια βορείου μεσαιωνικοῦ Ἄλμυροῦ (Πυράσου), ἐν Νέα Ἀγχιάλω. Πλάξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουσμένη ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν, μήκους 0^μ,18 × πλάτους 0^μ,16 × πᾶχ. 0^μ,05.

Τὰ λοιπὰ εἶναι ἐξηλειγημένα ἐκ τοῦ χρόνου.

1) Κ. Ζησίου ἐν Ἀρμοῖς τόμ. Α' σελ. 27 ἀριθ. 15, πιν. Γ' ἀριθ. 20. Παράβαλε καὶ σαββατίξω ἐν ἐπιγράμματι Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου (Σκαρλ. Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις, τόμ. Α' σελ. 361).

10. *Αὐτόθι*. Ἐπὶ λίθου μέλανος ἀποκεκρουσμένου κατὰ τὴν βᾶσιν καὶ δεξιὰ (μηκ. 0^μ,40 × πλ. 0^μ,27 × πᾶχ. 0^μ,07):

Μνη-
μ(ε)ιον
Εὐσε-
βίω
5 παρὰ Ἀ-
ρμυρὰ
ἀποθα-
νόντο[ς].

Ἡ προκειμένη χριστιανικὴ ἐπιγραφή ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον διὰ κοινῶν στοιχείων καὶ οὐχὶ πανομοιότηπως ἐν τῷ Bulletin de Correspondance Hellénique τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς (τόμ. XIII σ. 405 ἀριθ. 23)· μεθ' ὃ τὸ δεύτερον ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁρθρος“ (τευχ. Β' σελ. 24 ἀρ. 23). Εἶναι δὲ ἡ παροῦσα ἔκδοσις ἡ πιστωτέρα πασῶν τῶν προηγουμένων. Διὰ δὲ τῆς ἐν στίχῳ 5—6 λέξεως Ἀρμυρὰ μανθάνομεν α') Τὸ ὄνομα τῶν δύο ὁμωνύμων πόλεων τῶν ἐκτεινομένων κατὰ μήκος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ Παρασιτικῆς κόλπου καὶ β') τὴν δημώδη προφορὰν αὐτῶν ὡς καὶ νῦν Ἀρμυρὰ (τὰ Ἀρμυρὰ οὐδετέρως, ὡς τὰ Φάρσαλα, τὰ Ἰωάννινα, τὰ Τρίκαλα) καὶ διὰ τροπῆς τοῦ ὕψους συμφώνου λ εἰς ρ, ἀντὶ Ἀλμυρός, Ἀλμυρά.¹⁾

11. *Αὐτόθι*. Ἐπὶ λίθου λευκοῦ ἀποκεκρουσμένου ἄνωθεν καὶ δεξιὰ· ἐπιτυμβία ἐπιγραφή τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων: Τὰ γράμματα εἶναι λίαν βαθεῶς ἐγκεχαραγμένα (μηκ. 0^μ,30 × πλ. 0^μ,16 × πᾶχ. 0^μ,15):

Ἐν[θάδε] [κατὰ]
κ(ε)ιτ(α)ι²⁾ Ε[ν . . .]
τιωχι;
Ζωσίμ[ου].

Ὁ τρίτος στίχος εἶναι ὁ μᾶλλον δυσνόητος.

12. *Ἀκετσελλ*. Ἐπὶ λίθου λευκοῦ ἀποκεκρουσμένου ἄνωθεν, ἐπιτυμβία ἐπιγραφή ἧς διεσώθη τὸ κάτω μέρος (μηκ. 0^μ,50 × πλάτ. 0^μ,12 × πᾶχ. 0^μ,10. ὕψ. γρ. 0^μ,04):

καὶ Ζω-
ἦ † s

1) Παράβαλ. Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου, Μολυβδόβουλλα ἐν Byzantinische Zeitschrift 1908, τόμ. XVII σελ. 132—140. 2) Παράβαλ. Κ. Ζησίου, Ἐπιγρ. ἐπιτόμ. χριστ. ἐν Ἀρμονίᾳ Α' σ. 29 ἀρ. 17, πίν. Γ', ἀρ. 14.

Ε'. Ἐπιγραφὰὶ Νοτίου Μεσαιωνικοῦ Ἄλμυροῦ.

13. Τσεγγερί. Χωρίον ἀπέχων 45 λεπτά τῆς ὥρας πρὸς Ἀ. τοῦ νῦν Ἄλμυροῦ, καὶ κείμενον ἐπὶ τῆς Δ. ἀκτῆς τοῦ Παρασιτικοῦ κόλπου. Ἐπὶ στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εὐρεθείσης ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (μῆκος 0^μ,48 × πλάτος 0^μ,14 × πάχ. 0^μ,10 × ὕψος γραμ. 0^μ,05):

†
Μνη-
μ(ε)ῖον
διαφέ-
ροντ-
5 α Ἰωά-
ννου
Κατρ-
[ώ]βι.

Παρατηρητέον ὅτι ἡ λέξις διαφέροντα ἐτέθη ἀνὰ τῆς λέξεως δια-
φέρον = ἀνῆκον.¹⁾

14. Αὐτόθι. Πλάξ καλύπτουσα τὴν ἀγίαν Τράπεζαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐκ λευκοφαλον μαρμάρου.

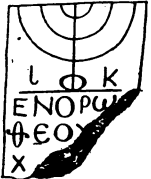

Μνή(σ)θ(η)τι Κ(ύρι)ε τ(ῶν)
δούλων σου Ἰω(άννου) κ(αί)
Γε(ω)ργίου.

Ἡ ἐπιγραφή καὶ ἡ παράστασις τοῦ διπλοῦ σταυροῦ δὲν φαίνεται ἀρχαιοτέρα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος.

15. Αὐτόθι. Πλάξ ἐκ σχιστολίθου πρασινοφαλου, ἀποκεκρουσμένη κάτωθι καὶ ἀριστερά (μῆκ. 0^μ,32 × πλ. 0^μ,24 × πάχ. 0^μ,07):

1) Ἐν Bull. de Corresp. Hellén. XIV, 242, 7 κακῶς ἰδημοσιεύθη ὁ 3^{ος} στίχος ΔΙΑΕΞ.

Ὅψις Α'.	Ὅψις Β'.	Α'.	Β'.
		[Μ]νημα Ε- [ύ]σεβίου Α- [λ]εξάνδρο- [υ] και Θεο- [δώρα]ς γυ- [ναικός] αὐ- [τοῦ].	[ε]λί-κ[ών] Ἐνορῶ[ντος] Θεοῦ χ

Τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν ἠρομήνευσεν ὁ κ. Ἀθανάσιος Σπυριδάκις ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁθρνος“ (τεῦχος Δ' σελ. 38) ὁρθῶς ἐννοήσας τὴν ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως τῆς πλακὸς παραστάσι τῆς ἐπταφώτου λυχνίας, συμβολιζούσης ἐνταῦθα τοὺς ἐπὶ τὰ ὀφθαλμοὺς τοῦ Κυρίου, πανθ' ὀρῶντος καὶ ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀποδιδόντος (Ζαχαρ. δ' 10).¹⁾

Ἄλλ' ὁ κ. Ἀθ. Σπυριδάκις εἰκότως δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶναι Ἰουδαϊκὴ, ἀπατηθεῖς εἰς τοῦτο ἔκ τε τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων ὀνομάτων. Ἐρχεται λοιπὸν ἡ δευτέρα ἀνακαλυφθεῖσα ἐν τοῖς ἔρειπλοις τοῦ Βορείου Μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ (Πυράσου-Ν. Ἀρχαίος νῦν), ἣν ἀνωτέρω δημοσιεύομεν (ὑπ' ἀριθ. 6), ἣτις ἐξηγεῖ καὶ ταύτην. Ἀνήκει λοιπὸν καὶ αὕτη εἰς κοιμητήριον Ἰουδαϊκῆς οἰκογενείας, ἐκ τῶν ἑλληνιζόντων Ἰουδαίων, ὄντων ἐγκατεστημένων ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Ἀλμυροῖς ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη χριστιανικῶν αἰώνων, ὡς τεκμαιρόμεθα ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῆς συμβολικῆς παραστάσεως τῆς ἐπταφώτου λυχνίας. Φρονοῦμεν ὅμως ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ Θ ἐν τῇ Β' ὄψει, ὅτι δὲν εἶναι ἀρχαιότερα τοῦ Ζ' μ. Χ. αἰῶνος.

Προσέτι δὲ σημειοῦμεθα ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Ρ. Παγκαβῆς ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ χριστιανικῶν ἰδίως τάφων ἀπαντῶσι πολλάκις πλὴν τῶν ἐπιταφίων καὶ τινα γνωμικά, ἀπόρροιαὶ ἐξ ἰδεῶν τοῦ νέου θρησκείματος.²⁾ Οὕτως ἐν τινι τῆς Λαρίσης ἐπιτυμβία ἐπιγραφῇ ἐκδοδελῆ ὑπὸ τοῦ κ. Ὁθωνος Kern ἀναφέρεται: „...βλος ἄγγε[λ]ος ἀνεπλήπτος παῦσε βουλομένο[υ]ς διορῦττιν Θερίνου τ[ύμ]βον ἀξιωθ[έν]τος πρεσβ[υτέρου]...“³⁾ Ἐπίσης ἐν τῇ κατακόμβῃ τῆς Μήλου τοῦ πρεσβυτέρου Μήλωνος φέρονται τὰ ἐξῆς: „Ἐν Κυρίῳ. Οἱ πρεσβύτεροι οἱ πάσης μνήμης ἄξιοι Ἀσκληῆπις καὶ Ἐλπίζων καὶ Ἀσκληῆπις δέτες⁴⁾ κὲ Ἀγαλ[λ]ίασις [δ]ιάκονος καὶ Εὐτυχία παρθενεύσασα

1) Περὶ τῆς ἐπταφώτου λυχνίας ἐν Ἰουδαϊκῇ ἐπιγραφῇ Ῥώμης ἰδὲ Garrucci, Cimiterio ebreo de vigna Randanini καὶ Ν. Βέη ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1911, σ. 105.

2) Α. Ρ. Παγκαβῆ, Ἀρχαιολογ. τόμ. ΙΖ' σ. 334.

3) Otto Kern, Inscriptiones Thessalicae 1900, σελ. 9 πίν. ΙΙΙ, 5.

4) Ὁ μὲν Kern (ἐνθ' ἀνωτέρω) γράφει Ἀσκληπι[ό]δ[ο]τ[ο]ς, ὁ δὲ Γ. Λαμπάκης „Ἀσκληῆπις δέτες (= δεύτερος).“

κὲ Κλαυδιανὴ παρθενεύσασα κὲ Εὐτυχία ἢ τούτων μήτηρ ἔνθα κείντε· καὶ ἐπὶ γέμι τὸ θεῖον τοῦτο ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν ὦδε ἐφεστῶτα ἄγγελον μὴ τίς ποτε τολμήσ(η) ἐνθάδε τινα καταθέσθαι. Ἰησοῦ Χρυστὲ βοήθει τῷ γράψαντι πανοικί.⁽¹⁾ Πρὸς τούτοις παρατιθέμεθα ὑστέραν ἐπιτυμβίαν ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ χωρίῳ Μαυρομμάτι τοῦ δήμου Ἰθάμης τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας, δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ Νίκου Βέη ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν, ἔχουσαν οὕτω:

„+ A + Ω + πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ | διακονῶν τοῖς ἀγίοις | + Ἐνθάδε κατάκειτε ὁ τὴν μακαρίαν | μνήμην Ἀντρίας ζήσας ἔτη β'.⁽²⁾“

Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ φύλαξ ἄγγελος τῶν τάφων ἐλήφθη ἐκ τῶν χωρίων τῶν Εὐαγγελίων κατὰ Ματθαῖον (ΚΗ', 2) καὶ κατὰ Ἰωάννην (Κ', 12)· οἱ δὲ δύο πρῶτοι στίχοι τῆς τελευταίας ἐπιγραφῆς ἀπαντῶσιν ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (ΙΓ', 25).⁽³⁾ Οὕτω λοιπὸν πλὴν τῶν ἐπιτυμβίων Χριστιανικῶν καὶ ἐν Ἰουδαϊκαῖς ἐπιγραφαῖς ἐγράφοντο ῥήσεις ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ. Ἡ δὲ διόρθωσις τοῦ κ. Ν. Βέη (Ἄρχ. Ἐφ. 1911, 105) εἰς Ἀλεξανδρ[έως] ἀγνοῦμεν ποῦ στηρίζεται.

ΣΤ'. Ἐπιγραφαὶ περὶ τὸν Ἀλμυρόν.

16. Καρτζαταγλί, ἀπέχον 1 ὥραν καὶ 30' τῆς ὥρας ἀπὸ Ἀλμυροῦ. Ἐπὶ λίθου ἀνήκοντος εἰς ἡμικίονιον μεσοδυρίου χριστιανικοῦ ναοῦ (μῆκ. 0^μ,45 × πλ. 0^μ,25 × πῦξ. 0^μ,17. γραμ. ποικίλλον 0^μ,02—0^μ,06):

ἐν μεταγραφῇ:

Σι ἢ πίσ-
της τῶν
χριστια-
νῶν

†

ἐν ὀρθογραφίᾳ:

Σῆ ἢ πίσ-
τις τῶν
Χριστια-
νῶν. †

1) Παρὰ Kern ὡς ἄνω, καὶ Λαμπάκη, Mémoire etc.

2) Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρείας, τ. 5' σελ. 390 ἐπιγρ. XIII.

3) Παραβ. C. I. G. No. 9178. — Παναρέτου Κωνσταντινίδου, Ἀθηνῶν, Χριστιανικαὶ ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ ἐν Παρνασσῷ τ. 5' (1882) σ. 84 ἀριθ. 11. — Κ. Μ. Κωνσταντοπούλου ἐν Ἄρμονίᾳ Α' σ. 36 ἀριθ. 37 καὶ 38. Ἡ δοξασία δὲ, καθ' ἣν τὰ ἐν τῇ νηπιακῇ ἡλικίᾳ θνήσκοντα παιδιά καθίστανται ἄγγελοι Κυρίου ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ προήλθεν ἀπὸ τῶν πρῶτων χριστιανικῶν αἰώνων. — Πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἀγίοις.

Ἡ προκειμένη ἐπιγραφή εὑρέθη ἐν τοῖς πέριξ ἀγροῖς τοῦ χωρίου Καρατζαταγλί, ἐνθα πολλοὶ τῶν ἀρχαιολόγων εἰκάξουσιν ὅτι ἔκειτο ἢ ἀρχαία πόλις Ἰτωνος καὶ ὁ παρ' αὐτὴν περίφημος ναὸς τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς. Ὅπως πρὸς τοῖς ἑλληνικοῖς καὶ βυζαντινὰ ἐρείπια εὑρηται αὐτοῦ που καὶ πλὴν τῆσδε τῆς ἐπιγραφῆς καὶ γλυπτά τινα, ἀνήκοντα εἰς διαζώματα τόξων βυζαντινοῦ τινος ναοῦ ἐνταῦθα που κειμένου.¹⁾

Ἡ προκειμένη λοιπὸν ἐπιγραφή ἡρμηνεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθαν. Σπυριδάκι, ὡς ἔχομεν αὐτὴν ἐν τῇ μεταγραφῇ, ἦτοι: Ζῆ ἢ πίστις τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τὴν Γραφικὴν ῥῆσιν: „Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος ὁ Θεός“ (Ἰεζεκιήλ ιδ', 16, 18 καὶ 20. κ', 31 καὶ 33 καὶ ἄλλαχού).²⁾ Χρονολογεῖ δὲ ταύτην οὗτος κατὰ τὸ ἔτος 842, ὅτε ἀνεστηλώθησαν αἱ εἰκόνες ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡμεῖς ὁμως θεωροῦμεν αὐτὴν ὡς ἀρχαιότεραν τοῦ 842 ἔτους, ἦτοι ἀναγομένην εἰς τὸν ΣΤ'—Ζ' αἰῶνα δι' ἐπιγραφικὸν λόγον. Ἄλλως τε δὲ τὸ περιληπτικὸν ὄνομα Χριστιανῶν δὲν ἀντίκειται ἐνταῦθα εἰς τοὺς εἰκονομάχους, καθ' ὧν δῆθεν ἡ Ἐκκλησία ἀναβοᾷ τὴν γραφικὴν ῥῆσιν τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἀλλ' εἰς τοὺς ἔθνικους, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ε' ἤδη αἰῶνος εἶχον ἐκλίπει σχεδόν. Ἴσως δὲ τότε τὸ θρησκευτικὸν κέντρον τῶν Θεσσαλῶν, ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς, θὰ εἶχε τελείως καταστραφῆ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἀνεγράφη δ' ἐπὶ τοῦ μεσοθυρίου ὑπ' αὐτῶν ἢ νίκη αὐτῆ τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοῦ Ἑθνισμοῦ. Διότι ἄλλως θὰ ἀνεγράφετο: Ζῆ ἢ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὴν Κυριακὴν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων ὑπὸ τῆς Θεοδώρας καλεῖ Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

17. Ἀγία Μαρίνα. Ἐρείπια βυζαντικοῦ ναοῦ παρὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ ἐγγυὲς τῷ παρακειμένῳ δάσει, Λόγγῳ καλουμένῳ. Λίθος λευκὸς ἀποκεκρουσμένος ἀριστερὰ καὶ κάτωθι, ἔχων δὲ μῆκος μὲν 0^μ,25, πλάτος δὲ 0^μ,265, πάχος δὲ 0^μ,07, ὕψος δὲ γραμμάτων 0^μ,02:

[μνημ]όριον Ῥουφίνου

[καὶ] Μαρίας.³⁾

+

1) Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου, Ἡ φθιωτ. πόλις Ἰτωνος ἐν Bull. de Corr. Hell. σ. 473—478. — Wace, ἐν Annual of the British School Ath. XIV 197. — Vollgraf, ibid. p. 224—225. κλπ. — Τσοῦντας, Διμήνιον καὶ Σέσκλον, σ. 11.

2) Δελτίον τῆς ἐν Ἀλυρῷ Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁρθρος“ τεύχ. Δ' σελ. 36.

3) Ἀρμονία τ. Α' σελ. 25, ἀρ. 9, σελ. 25 ἀρ. 10, σελ. 34 ἀρ. 32, ἐνθα δημοσιεύονται Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι χριστιανικῶν χρόνων ὑπὸ Κ. Μ. Κωνσταντοπούλου.

Τὰ γράμματα είναι κανονικά καί βαθέως έγκεχαραγμένα, ό δέ άνωθεν σταυρός είναι άνάγλυπτος, έν φ τὰ φυλλάματα είναι έγκεχαραγμένα.

Τό όνομα Ρουφίνος είναι ρωμαϊκόν, τό δέ όνομα Μαρία Χριστιανικόν. Έπομένως πρόδηλον είναι ότι ή ήμετέρα έπιγραφή συμπίπτει κατά τούς τέσσαρας πρώτους χριστιανικούς αιώνας.

Κάτωδι δέ ή έν ειδει Υ κεραία είναι λείψανον έτέρου σταυρού έγκεχαραγμένον βαθέως.

18. *Αυτόδι.* Τεμάχιον λίθου λευκού άποκεκρουσμένου καθ' όλας αύτου τας πλευράς. "Ανωθεν σφίζεται ή κάτω κεραία άναγλύπτου σταυρού (ύψος 0^μ,13 × πλάτ. 0^μ,06 × πάχ. 0^μ,07):

. . . ιου . . .
. . . ον . . .
.

19. *Έν Αλμυρῷ.* "Έν τινι οικίᾳ λίθος έξαχθεΐς υπό τινος κτίστου· ούτος είναι άπόξεσμα καί άποτελεΐ γείσσον έξέχον έν τῷ μέσῳ τοῦ όπολου ή έπιγραφή βαθέως έγκεχαραγμένη βαίνει· ό λίθος είναι άποκεκρουσμένος καθ' όλας τας πλευράς αύτου. "Έχει δέ νῦν σφζόμενον μήκος μέν 0^μ,10, πλάτος δέ 0^μ,10, πάχος δέ 0^μ,045 καί ύψος γραμ. 0^μ,042.

[K]τήτο[ρος τοῦ δεινος].

"Η έπιγραφή φαίνεται οὔσα τῶν μετὰ τὸν Η' μ. Χ. αἰῶνα χρόνων.

Z'. Έπιγραφαί έν τῆς άλλης Θεσσαλίας.

20. *Έν τῷ γυμνασίῳ Βώλου.* "Έπὶ στήλης λίθου γλαυκοφαίου έχούσης μήκος μέν 0^μ,50 περίπου, πλάτος δέ 0^μ,15 περίπου καί πάχος 0^μ,10 καί άποκεκρουσμένης άνωθεν, δεξιᾶ καί κάτωθεν, άναγινώσκειται ή έξῆς έπιτυμβία έπιγραφή:

ΜΥΡΗ	Αὔρη[λιος]
ΣΓΟΝC	. . γονο . .
ΕΠΙΓΟΝ	'Επιγόν[ου]
ΟΠΡΕCΒ	ό πρεσβ[ύ]-
ΤΕΡΔC	5 τερος

"Η προκειμένη έπιτύμβιος έπιγραφή άνάγεται εις τὸν Ε' ή ΣΤ' τὸ πολὺ αἰῶνα μ. Χ. μνημονεύουσα τοῦ πρεσβυτέρου Αὔρηλιου ή Αὔρηλιανου.

Ἐν τῷ 2. στίχῳ τὸ σημεῖον S εἶναι βραχυγραφικὸν δηλοῦν τὴν συγκεκομμένην λέξιν· ἡ δὲ λέξις ΓΟΝC (= -γονο-), ἔνεκεν τῆς φθορᾶς τοῦ λίθου δὲν δύναται νὰ συμπληρωθῇ.

Ἐν τῷ 3. στίχῳ ΕΠΙΓΟΝ συνεπληρώσαμεν Ἐπιγόν[ου], ὄνομα Ἰσως τοῦ πατρὸς τοῦ Αὐρη[λίου ἢ -λιανοῦ] κατὰ τὸ ὄνομα Χρυσόγону (Παράβ. ἐπιγρ. ἐξ Ὁρεοῦ ἐν BCH, 1891, σ. 411, 24, μνημονεύουσαν πρεσβυτέρου), μετὰ δὲ βραχυγραφικοῦ σημείου, οἷον ΠΡΕΖ ἐκ Συρίας ἐν Byz. Zeitschrift, 1905, 28, 15, καὶ ἐκ Τυγέας ΠΡΕΖΒΖ ἐν BCH, 1902, 216, 5.

21. Τσιώτι. Ἐν τῷ ὄρει Ἄγ. Ἡλία ἐν θέσει Μαυρομμάτι κείται ἐπὶ βράχου ἐπιγραφὴ μεγάλοις γράμμασιν ἐγκεχαραγμένη βαθέως.

Ἰησοῦς Χριστὸς
Ν(ι)κ(ο)λ(ά)ου.

Ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ εἶναι ἡ δευτέρα γνωστὴ ἡμῖν βυζαντιακὴ ἐπὶ βράχου ἐπιγραφὴ ἐν Θεσσαλίᾳ, πρώτης οὔσης τῆς ἐν Μετεώροις, ἐν ᾗ χρονολογία τις καὶ τὸ ὄνομα μοναχοῦ τινος Ἱερεμίου ἀναγράφεται.¹⁾

Ἐν πρώτοις ὁ πρῶτος σταυρὸς εἶναι ἰ μετὰ τοῦ C ἀποτελῶν τὸ βραχυγραφικὸν σύμπλεγμα τοῦ ὀνόματος Ἰ(ησοῦ)ς. Εἶτα τὸ ὄνομα Χσ ἀποτελεῖ τὸ ὄνομα Χ(ριστό)ς. Παρατηρητέον δὲ ὅτι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς φέρει καὶ τὰ βραχυγραφικὰ σημεῖα ἄνωθεν + × Λ. Ἐπίσης δὲ παρατηρητέον ὅτι τὸ τελικὸν σ τοῦ δευτέρου ὀνόματος Χριστὸς διαφέρει τοῦ πρώτου, ὅντος μνημοειδοῦς, ἐνῶ τοῦτο εἶναι κεκλεισμένον ἄνωθεν μετὰ προεκβεβλημένης δεξιᾶ ὀριζοντίου, προελθὸν ἐκ τῆς ἐπισευρμένης γραφῆς. Συνεπῶς ἀντιβάλλοντες τὴν ἐπιγραφὴν πρὸς χειρόγραφα τοῦ Θ'—I' αἰῶνος, φρονοῦμεν ὅτι ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀρχαιοτέρα τοῦ I' αἰῶνος.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ ὄνομα Νικολάου, νομίζομεν ὅτι ὀρθῶς συνεπληρώσαμεν αὐτό, διότι τὰ ἄνωθεν τῶν Ν καὶ Κ γραμμῖδια δηλοῦσι συλλαβὰς ΝΙ καὶ ΚΟ.

1) Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τόμ. Β' σελ. 106 ἐν λ. Μετέωρα εἰς, ἹΕΡΕΜΙΑΣ. — Ν. Ἰ. Γιαννοπούλου, „Θεσσαλικά Προελληνικά ἐπιγραφαί“, Ἀθήν. 1908, σ. 7 σημ. 4

Η'. Πλίνθοι ὀπταὶ ἐνσφράγιστοι.

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ μουσείου Ἀλμυροῦ κείνται πλίνθοι τινὲς ὀπταὶ ἢ ἄρτιαι ἢ ἐν τεμαχίῳ. Τούτων μία περιεγράφη ὑπὸ τοῦ πρώην γραμματέως τῆς Φιλαρχαίου Ἐταιρείας „Ὁθρονος“ κ. Ἀστερίου ἐν τῷ Δελτίῳ αὐτῆς (τεῦχος 5', σελ. 31 ἀρ. 2), αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσὶν ἀνέκδοτοι.

Ἡμεῖς δ' οἱ ἀνευρόντες ἅπαντα ταῦτα τὰ τεμάχια ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ βορείου Μεσαιωνικοῦ Ἀλμυροῦ δικαιούμεθα, φρονοῦμεν, νὰ δημοσιεύσωμεν ταύτας ὡδε:

22. Νέα Ἀρχιάλιος (Πύρασος, Βόρ. Μεσ. Ἀλμυρός). Πλίνθος ὀπτή, σχήματος ὀρθογωνίου μήκους 0^μ,34, πλάτους 0^μ,26, πάχ. 0^μ,06, ὕψ. γρ. 0^μ,06:

Ἐκκ[ησίας]

Θηβ[ῶν] (ἐννοητέα: πλίνθος),

Τὸ σημεῖον 2 εἶναι βραχυγραφικὸν ἀπαντῶν ἐπὶ συντετμημένῳ λέξεσιν ἐν βυζαντιακοῖς νομισμασι καὶ πλίνθοις. Οὕτως ἐν κεράμῳ τῆς Μεγάλης ἐν Κων/πόλει Ἐκκλησίας εὔρηται σφραγὶς μετ' ἐπιγραφῆς τῆς αὐτῆς γραφῆς, ἧς καὶ ἡ ἡμετέρα καὶ τοῦ αὐτοῦ βραχυγραφικοῦ σημείου 2 ἔχουσα: ΜΕΓ2 ΕΚΚΛΩ = Μεγ[άλης] Ἐκκ[ησίας] (κέραμος).¹⁾

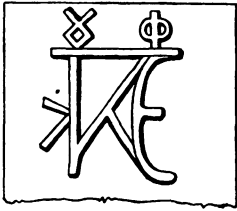
Καὶ ἐπειδὴ ἡ πλίνθος εὑρέθη ἐν Νέῳ Ἀρχιάλιῳ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὑπερκειμένων λόφων, ἔνθα πρὶν διήρχετο ἡ ἐκ Καραμπασιου εἰς Βῶλον ὁδός, ἔπεται ὅτι αὐτόθι ἔκειτο κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ναὸς τις χριστιανικὸς περικαλλής, ἔχων ἐνσφραγίστους πλίνθους, ὡς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸς τῆς ἀγίας Σοφίας, ὧν πιθανώτατα σύγχρονος ἐκείνω.

Ἐξ ἄλλου γινεται δῆλον ὅτι τότε ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο Φθιώτιδες Θῆβαι, συνοικισθεῖσα μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Πυράσου, ἧς μνημονεῦει ὁ Στράβων ὡς κατεσκαμμένης, σφρομένου μόνου τοῦ Δημητροῦ ἱεροῦ· ὁ δὲ Ἀλβίος ἀναφέρει αὐτὴν ὡς maritimum emporium, ὁ δὲ Προκόπιος (περὶ κτισμ. Ἰουστιν.) ὡς πόλιν ἄριστα ὠχυρωμένην. Ἐπομένως τὸ Ἰουστινιάνειον τεῖχος εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ πρῶην ἐργολήτης τῆς ἀνεγέρσεως τῶν οἰκῶν τῆς Νέας Ἀρχιάλιου Καραϊσκος ἐξηφάνισε μέχρι θεμελίων (ιδὲ ἀνωτ. ὑπ' ἀρ. 6 ἐπιγρ.).

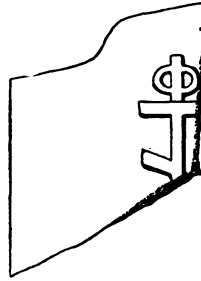
23. Αὐτόθι. Τεμάχιον πλίνθου ὀπτῆς, ἀποκεκρουσμένης κατὰ τὸ

1) Ἰδὲ Γ. Λαμπάκη, Χρ. ἀρχαιολογία Μονῆς Λαφρίου σ. 87, καὶ Mémoire sur les Antiquités Chrétiennes de la Grèce σ. 15 κτλ

ἤμισον (ὑψος 0^μ,20, πλ. 0^μ,26, πάχ. 0^μ,04. μονογρ. ὑψος 0^μ,12 × πλ. 0^μ,095).

A'

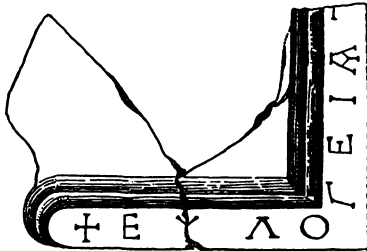

B'

Τὸ δεύτερον τεμάχιον ἔχει ὑψ. 0^μ,15, πλ. 0^μ,12 καὶ πάχος 0^μ,04. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ μονόγραμμα κεῖται πλὴν δι' ἑτέρας σφραγιδος, διότι καὶ τὸ σύμπλεγμα εἶναι παχύτερον καὶ ὑπερθεῖν ἀντὶ δ ὡς ἐν τῷ A' κεῖται Φ, ἐν ἣ θέσει ἐν τῷ A' κεῖται δ.

Ἐκ τῶν ἄνω ἐπιγραφῶν αἱ μὲν ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 5 καὶ 6 κείνται ἐν Νέῃ Ἀρχιᾶλῳ (Πυράσῳ, Βορείῳ Μεσ. Ἄλμυρῳ), αἱ δὲ ὑπ' ἀριθ. 7—19 καὶ 22—23 κείνται ἐν τῷ Μουσείῳ Ἄλμυροῦ, αἱ δὲ ὑπ' ἀριθ. 20 ἐν τῷ Μουσείῳ νῦν Βῶλου καὶ 21 ἐπὶ τῶν βράχων τοῦ ὄρους Ἄγ. Ἡλίας παρὰ τὸ χωρίον Τσιῶτι τοῦ δήμου Φαρκαδόου.¹⁾

24. Νέα Ἀρχιᾶλος (Πύρασος, εἶτα Θῆβαι, εἶτα βόρειως μεσαιωνικὸς Ἄλμυρός). — Πλάξ ἐκ λευκοφαλοῦ λίθου ἀποκεκρωσμένη ἀριστερὰ καὶ ἄνωθεν καὶ σχηματίζουσα πλασίον (corniche) κατὰ τὴν δεξιὰν γωνίαν, ἔχουσα δὲ μῆκος μὲν 0^μ,46, πλάτος δὲ 0^μ,40, πάχος δὲ 0^μ,033, φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην:

† Εὐλογία τ . . .
 ἦ
 † Εὐλόγεια τ . . .

Ἡ πλάξ ἀνήκει εἰς Χριστιανικὸν ναόν.

Ἡ συλλαβὴ ΓΕΙ τῆς λέξεως Εὐλογία ἀγνοοῦμεν ἐὰν κατὰ λάθος ὀρθογραφικὸν ἔγραψεν οὕτω, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ΕΥΛΟΓΙΑ, ἢ εἶναι λέξις γένους οὐδετέρου, οἷον [τὰ] Εὐλόγεια τ . . .

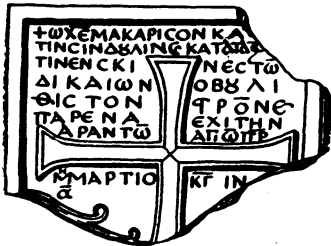
1) Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δημοσιευομένων ἐπιγραφῶν αἱ ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 6 ἐνεργεῖα τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου καὶ διαταγῆ τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας μετηνέχθησαν ἐσχάτως εἰς Ἄλμυρόν, ἢ δὲ ὑπ' ἀριθ. 4 μετηνέχθη εἰς Βῶλον πρὸ πολλοῦ, αἱ δὲ λοιπαὶ μένουσι κατὰ χώραν.

Ἄγνοοῦμεν ἐπίσης εἰς ποῖον ἀρχιτεκτονικὸν μέλος ἀνήκει.

Ὡς δ' ἐκ τοῦ εἰδους τῆς γραφῆς ἐξάγεται, νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι νεωτέρα τοῦ ΣΤ' ἢ Ε' μ. Χ. αἰῶνος.

Ταύτης, οὔσης τεθραυσμένης εἰς δύο τεμάχια, τὸ ἐν εὗρωμεν ἡμεῖς, τὸ δ' ἕτερον ὁ θεολόγος κ. Κ. Πριᾶκος ἐν τινι οἰκίᾳ ἐν Νέᾳ Ἀρχιάλῳ, ἐν ἀρχαιολογικῇ ἡμῶν ἐκδρομῇ. Ἐκομίσθη εἰς τὸ ἐν Ἀλμυρᾷ μουσεῖον.

25. Γαβριάνη. Χωρίον τοῦ δήμου Πτελεατῶν τῆς ἀνατολικῆς Φθιώτιδος, ἐπὶ τῆς Ὁθροῦς. — Ἐνταῦθα κεῖται βυζαντιακὸς ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁρθοῦ βασιλικῆς, μονόκογχος. Ἡ κόγχη αὐτοῦ ἔχει διπλὴν θυρίδα πρὸς Α, σχηματιζομένην ἐκ δύο λευκῶν λίθων μετὰ γλυφῶν καὶ χωριζομένην ὑπὸ κιουλόσκου μετὰ κιουνοκράνου ἐν σχήματι λύρας, συνεχομένον αὐτῶ. Ὑπερθεῖν δὲ τῆς διδύμου ταύτης θυρίδος ἐντετείχιστα πλάξ τετράγωνος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἀποκεκρουσμένη κατὰ τὰς τρεῖς γωνίας, φέρουσα δ' εὐμεγέθη σταυρὸν ἐν ἀναγλύφῳ, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἐπιγραφὴν:

ὦ Χ(ριστ)ε μακάρισον Κα

τιν σιν δούλιν καὶ κατὰταξ[ον αὐ]-

τιν ἐν σκι — νὲς τῶ[v]

δικαίων. — Ὁ βουλι-

θις τὸν — στ(αυ)ρὸν ἐ-

πάρε νὰ — ἔχι τὴν

ἀρὰν τῶ(v) — ἀγίω(v) π(ατέ)ρ(ων).

Μ(η)ν(ὸς) Μαρτίο[v] — κγ ἰν(δικτι-
ῶνος) ᾠ.

Ἡ ἐν εἶδει προσευχῆς ἐπιτυμβία αὕτη ἐπιγραφή τῶν χριστιανικῶν χρόνων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ἐξ ἐκείνων, αἵτινες λίαν συχνῶς ἀπαντῶσιν ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰῶνων μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος.¹⁾ Οὕτως ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Γαλατίας ἀναγράφεται ὁλόκληρον σχεδὸν τροπάριον τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας: „† Ἀνάπαυσον, σῶτερ, τὴν | δούλην σου Ἰωάννου, | παρορὸν τὰ πλιμελή | ματα, τὰ ἐν γνόσι κὲ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς, φιλάνθρωπε“.²⁾

Καὶ ὁ ἔφορος δὲ τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καστριώτης ἐν Δελτίῳ Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας (τεῦχος Β', 1894, σ. 83) ἐδημοσίευσεν χριστιανικὴν ἐπιγραφὴν ἔχουσαν τὴν ἀρχὴν ἐκ τροπαρίου τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας κατὰ τι παρηλλαγμένην: „Ἀδελφοί μου πνευματικοί | μὴ μου ἐπιλάθεσθε, | ὅταν προσεύχεσθε, | βλέποντές μου τάφον, | μέμνησθε τῆς ἀγάπης | καὶ ἰκε(τεύε)τε Χριστόν, | ὅπως

1) Otto Kern, Inscriptiones Thessalicae, Rostock, 1900, p. 9. — CIG, IX, 2, 991.

2) Bull. de Corresp. 1883, 22, 10. — Νίκου Βέη, Νέαι ἀναγνώσεις κλ., ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1911, 99, 7.

κ(α)τασταθῶ | μετὰ τῶν δικαίων· μηνὶ Δεκεμβρίῳ λ' ἡμέρᾳ β', ἰνδικ-
τιῶνος ιε', ἐπὶ ἔτους ψψε" (= 1196 μ. Χ.).¹⁾ Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ
ἡμετέρα ἐπιγραφὴ δὲν δύναται νὰ ἦναι νεωτέρα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, οὔτε
ἀρχαιότερα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος.

Καὶ ἐνταῦθα πολλὰ καὶ παχυλὰ ὀρθογραφικὰ ἀμαρτήματα ὑπάρ-
χουσιν: τιν = τήν· σιν = σήν· δούλιν = δούλην· [αὐ-]τιν = αὐτήν·
σκινὲς = σκηναῖς· βουλιθὶς = βουληθεῖς· ἐπάρε = ἐπᾶραι· νὰ ἔχι =
νὰ ἔχη.

Τὸ βραχυγραφικὸν σημεῖον τοῦ καὶ προήλθεν ἐκ διπλασιασμοῦ
ἐτέρου βραχυγραφικοῦ σημείου S ἀρχαιότερου.²⁾

Μακάρισον = ἀνάπανσον. Ἡ λέξις ἐλήφθη ἐκ τῶν Μακαρισμῶν
τῶν ἀναγνωσκομένων ἐν ταῖς νεκρωσίμοις ἀκολουθίαις. Μένει δ' ἔτι
καὶ νῦν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ: ὁ δεῖνα ἐμακαρίσθη = ἀπέθανεν.
Ἐπίσης δ' ἐκ τῆς λέξεως ἀνάπανσον ὁ λαὸς ὠνόμασε τὸν ἄφρον, ὃν
διανέμουσιν εἰς τὰ κόλλυβα.

Ἐν Ἀλμυρῷ, τῇ 5' Νοεμβρίου α' 81'.

Νικόλαος Ἰω. Γιαννόπουλος.

1) Παράβ. καὶ Νίκου Βέη, ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1911, 98. 1. — Ἐν ἑτέρᾳ ἐπιγραφῇ
δημοσιευθείσῃ ἐν Bull. de Corr. Hell. 1888, 22, 10 καὶ ἀναγομένη εἰς τὸν ΙΔ'
αἰῶνα ἡ λέξις μὴνός εὑρεται μονογραμματικῶς Μ.

2) Παράβ. Νίκου Βέη, ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1911, 103, ἀρ. 81 καὶ 107, ἀρ. 80.